ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.6.2019
COM(2019) 513 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου του 2019

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου του 2019

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών[1], και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών[2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Στις 21 Νοεμβρίου 2018, η Επιτροπή εξέδωσε την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, με την οποία σηματοδοτήθηκε η έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Λήφθηκε δεόντως υπόψη ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, που διακηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή στις 17 Νοεμβρίου 2017. Οι προτεραιότητες της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 21 Νοεμβρίου 2018, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης, στην οποία η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία επρόκειτο να πραγματοποιηθεί εμπεριστατωμένη επισκόπηση.

[1] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1.
[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25.

Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Η σύσταση αυτή εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 9 Απριλίου 2019, το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση για την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ («σύσταση για τη ζώνη του ευρώ»).

(2) Ως κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ και λαμβανομένης υπόψη της στενής διασύνδεσης των οικονομιών της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η Κύπρος θα πρέπει να διασφαλίσει την πλήρη και έγκαιρη εφαρμογή της σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, όπως αντικατοπτρίζεται στις κατωτέρω συστάσεις 1 έως 5. Ειδικότερα, τα μέτρα για τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης θα συμβάλουν στον χειρισμό της πρώτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ αναφορικά με τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της παραγωγικότητας για την επανεξισορρόπηση της ζώνη του ευρώ, η εστίαση της οικονομικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς θα βοηθήσει στον χειρισμό της δεύτερης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ αναφορικά με τη στήριξη των επενδύσεων, τα φορολογικά μέτρα και τα μέτρα για τη βελτίωση των δεξιοτήτων θα βοηθήσουν στον χειρισμό της τρίτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ αναφορικά με την καταπολέμηση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και τη λειτουργία της αγοράς εργασίας, και τα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας της εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων θα βοηθήσουν στον χειρισμό της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ αναφορικά με τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

(3) Η έκθεση χώρας του 2019 για την Κύπρο[3] δημοσιεύτηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2019. Στην έκθεση αξιολογήθηκε η πρόοδος της Κύπρου όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο στις 13 Ιουλίου 2018, η συνέχεια που δόθηκε στις συστάσεις που είχαν εκδοθεί κατά τα προηγούμενα έτη και η πρόοδος της Κύπρου ως προς την επίτευξη των εθνικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, η έκθεση περιλάμβανε εμπεριστατωμένη επισκόπηση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν επίσης στις 27 Φεβρουαρίου 2019[4]. Από την ανάλυσή της, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος εμφανίζει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, είναι ουσιώδους σημασίας η αντιμετώπιση από το κράτος μέλος των υψηλών αποθεμάτων ιδιωτικού, δημόσιου και εξωτερικού χρέους, καθώς και μη εξυπηρετούμενων δανείων.

(4) Στις 15 Απριλίου 2019, η Κύπρος υπέβαλε το εθνικό της πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και στις 30 Απριλίου 2019 το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διασύνδεσή τους, τα δύο προγράμματα αξιολογήθηκαν ταυτοχρόνως.

(5) Οι σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις ελήφθησαν υπόψη στον προγραμματισμό των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την περίοδο 2014-2020. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[5], όπου είναι αναγκαίο για τη στήριξη

---

3 SWD(2019) 1012 final.

4 COM(2019) 150 final.

5 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το

της εφαρμογής σχετικών συστάσεων του Συμβουλίου, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από ένα κράτος μέλος να επανεξετάσει και να προτείνει τροποποιήσεις του οικείου συμφώνου εταιρικής σχέσης και των σχετικών προγραμμάτων. Η Επιτροπή έχει παράσχει περαιτέρω λεπτομέρειες για τον τρόπο με τον οποίο θα κάνει χρήση αυτής της διάταξης σε κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων που συνδέουν την αποτελεσματικότητα των ΕΔΕΤ με τη χρηστή οικονομική διακυβέρνηση[6].

(6) Η Κύπρος υπάγεται επί του παρόντος στο προληπτικό σκέλος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Στο πρόγραμμα σταθερότητας του 2019, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, το οποίο εμφάνισε έλλειμμα 4,8% του ΑΕΠ το 2018 και, ως εκ τούτου, υπερέβη την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα 3,0 % του ΑΕΠ σε ονομαστικούς όρους το 2019 και άνω του 2,0 % του ΑΕΠ κατά την περίοδο που καλύπτει το πρόγραμμα. Με εκ νέου υπολογισθέν διαρθρωτικό ισοζύγιο[7], μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος, με τη μορφή ισοσκελισμένης δημοσιονομικής θέσης σε διαρθρωτικούς όρους, έχει προγραμματιστεί να επιτευχθεί στη διάρκεια της περιόδου 2019-2022. Έπειτα από αύξηση σε περίπου 102,5 % του ΑΕΠ το 2018, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 95,7 % το 2019, και να εξακολουθήσει να εμφανίζει στη συνέχεια σταθερή μείωση, υποχωρώντας στο 77,5 % μέχρι το 2022, σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι εν λόγω δημοσιονομικές προβολές είναι ευλογοφανές. Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές παραδοχές που παρουσιάζονται στο πρόγραμμα σταθερότητας αφορούν δυσμενέστερη πορεία, συνδέονται κυρίως με εξωτερικές εξελίξεις, καθώς και με τον δυνητικό δημοσιονομικό αντίκτυπο των αποφάσεων του Δικαστηρίου σχετικά με τις δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις του παρελθόντος και τις ανάγκες χρηματοδότησης των δημόσιων νοσοκομείων κατά τα πρώτα έτη του εθνικού συστήματος υγείας. Οι εαρινές προβλέψεις 2019 της Επιτροπής αναφέρουν ότι το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα της τάξης του 3,0 % του ΑΕΠ το 2019 και 2,8 % του ΑΕΠ το 2020. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2019 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο προβλέπεται να ανέλθει σε 1,1 % του ΑΕΠ το 2019 και 0,7 % του ΑΕΠ το 2020, εξακολουθώντας να υπερβαίνει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Η Κύπρος προβλέπεται να συμμορφωθεί με τον κανόνα για το χρέος το 2019 και το 2020. Συνολικά, το Συμβούλιο είναι της γνώμης ότι η Κύπρος προβλέπεται να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης το 2019 και το 2020.

(7) Στις 5 Ιουνίου 2019, η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση που εκπονήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, στην οποία αναφέρεται ότι το 2018, βάσει των κοινοποιηθέντων στοιχείων, το ονομαστικό έλλειμμα παραβίαζε την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που προβλέπει η Συνθήκη. Η έκθεση καταλήγει ότι δεν θα πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα που να οδηγούν σε απόφαση σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Οι ανεπάρκειες στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση, παρά την κάποια πρόοδο που σημειώθηκε με τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το γεγονός

Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

6 COM(2014) 494 final.

7 Κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο, μη συνυπολογιζομένων έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων, όπως υπολογίσθηκε εκ νέου από την Επιτροπή με χρήση της από κοινού συμφωνηθείσας μεθοδολογίας.

αυτό έχει αντίκτυπο στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Εξακολουθούν να είναι σε εκκρεμότητα βασικές νομοθετικές προτάσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για νομοσχέδια σχετικά με τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι αδυναμίες που υπάρχουν στο πλαίσιο διακυβέρνησης για τις κρατικές οντότητες θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη δημιουργία υπό αίρεση υποχρεώσεων του δημοσίου και να υπονομεύσουν την επενδυτική ικανότητα σε βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, όπως οι τηλεπικοινωνίες και η ενέργεια. Η συγκράτηση του μισθολογικού κόστους στον δημόσιο τομέα, που αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα της δημοσιονομικής εξυγίανσης στην Κύπρο, χρειάζεται να συνεχιστεί.

(8) Η καταπολέμηση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού είναι απαραίτητη για να καταστούν τα φορολογικά συστήματα πιο αποτελεσματικά και πιο δίκαια, όπως αναγνωρίζεται στη σύσταση του 2019 για τη ζώνη του ευρώ. Οι δευτερογενείς επιπτώσεις των στρατηγικών επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού μεταξύ των κρατών μελών απαιτούν συντονισμένη δράση των εθνικών πολιτικών για να συμπληρωθεί η νομοθεσία της ΕΕ. Η Κύπρος έχει λάβει μέτρα κατά του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, πλην όμως τα υψηλά επίπεδα των πληρωμών μερισμάτων και τόκων (σε σχέση με το ΑΕΠ) υποδηλώνουν ότι οι φορολογικοί κανόνες της Κύπρου χρησιμοποιούνται από εταιρείες που επιδίδονται σε επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Η μη παρακράτηση φόρου στην πηγή επί εξερχόμενων (δηλ. από κατοίκους της ΕΕ σε κατοίκους τρίτων χωρών) πληρωμών μερισμάτων, τόκων και, σε πολλές περιπτώσεις, δικαιωμάτων από εταιρείες με έδρα στην Κύπρο προς κατοίκους τρίτων χωρών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη αποφυγή των φόρων επί αυτών των πληρωμών, εάν δεν υπόκεινται σε φορολογία ούτε στη δικαιοδοσία του αποδέκτη τους. Η απουσία αυτών των φόρων, σε συνδυασμό με τους κανόνες περί φορολογικής κατοικίας των νομικών προσώπων, ενδέχεται να συνεχίσει να διευκολύνει τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Το καθεστώς έκπτωσης πλασματικών τόκων χρήζει στενής παρακολούθησης για την πρόληψη τυχόν καταχρήσεων για επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Τέλος, το σχέδιο για την κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση επενδυτών στην Κύπρο και το σχέδιο άδειας μετανάστευσης επενδυτών παρέχουν πρόσβαση σε χαμηλό φορολογικό συντελεστή επί των εισοδημάτων φυσικών προσώπων από ξένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και δεν απαιτούν από τους αιτούντες να διαμένουν σημαντικό χρονικό διάστημα στην δικαιοδοσία η οποία προσφέρει το εν λόγω καθεστώς. Τα μέτρα αυτά καταχωριστεί από τον ΟΟΣΑ ως δυνητικά υψηλού κινδύνου για κατάχρηση με σκοπό την παράκαμψη της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών χρηματοοικονομικών λογαριασμών.

(9) Σημαντικά μέτρα εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο μιας συνολικής στρατηγικής για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Αυτό οδήγησε σε σημαντική μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στον τραπεζικό τομέα, κυρίως λόγω της πώλησης και εκκαθάρισης της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας και της μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων της σε κρατική εταιρεία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, βελτιώθηκε ο νόμος σχετικά με την πώληση των δανείων και θεσπίστηκε νόμος για την τιτλοποίηση δανείων. Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα έσοδα από την πώληση στοιχείων ενεργητικού και, εν τέλει, να διευκολυνθεί η μείωση του ιδιωτικού χρέους, είναι σημαντικό η κρατική εταιρεία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων να διαθέτει αποτελεσματική δομή διακυβέρνησης, υψηλά εξειδικευμένη διαχείριση, επιχειρησιακή ανεξαρτησία από το κυπριακό Δημόσιο, και σαφώς καθορισμένους στόχους σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η κυβέρνηση στο πλαίσιο της απόφασης για τις κρατικές ενισχύσεις σχετικά με την πώληση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, η οποία

εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον, είναι σημαντικό να θεσπιστεί ένα κατάλληλο εποπτικό πλαίσιο για τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων, καθώς ο αριθμός των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων έχει αυξηθεί, συμπεριλαμβανομένης της κρατικής εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, και προγραμματίζονται περισσότερες πωλήσεις χαρτοφυλακίων μη εξυπηρετούμενων δανείων στο μέλλον. Η διακυβέρνηση και η διοικητική ικανότητα των αρχών εποπτείας των ασφαλιστικών και των συνταξιοδοτικών ταμείων παραμένει ανεπαρκής. Η ενοποίηση αυτών των εποπτικών αρχών θα πρέπει να ολοκληρωθεί σύντομα. Γενικότερα, απαιτείται η ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου για τις κεφαλαιαγορές, δεδομένων των σχετικά σημαντικών διασυνοριακών δραστηριοτήτων των μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών εταιρειών και της αλματώδους ανάπτυξης των αδειοδοτημένων επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια.

(10) Η απασχόληση αυξάνεται, η ανεργία μειώνεται και η βραχυπρόθεσμη ικανότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης για τη διευκόλυνση της ενεργού στήριξης της απασχόλησης έχει βελτιωθεί. Ωστόσο, εξακολουθεί να υφίσταται το ζήτημα της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, καθώς το επιπλέον προσωπικό προσελήφθη μόνο για 2 έτη. Το 2018, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης ήταν ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Η χαμηλή αποδοτικότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και η περιορισμένη ανάπτυξη και συμμετοχή τους στην ενεργοποίηση για την παροχή βοήθειας στα άτομα που αναζητούν εργασία εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα. Ως εκ τούτου, υπάρχει περιθώριο να ενισχυθεί η στήριξη της ευαισθητοποίησης και της ενεργοποίησης για την πρόσβαση στην απασχόληση, ιδίως για τους νέους και τους μακροχρόνια ανέργους. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας, καθώς και τον εκσυγχρονισμό των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών που βοηθούν τα άτομα να αποκτήσουν δεξιότητες που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

(11) Οι ελλείψεις και αναντιστοιχίες στον τομέα των δεξιοτήτων συγκαταλέγονται στα κυριότερα εμπόδια για τις επιχειρηματικές επενδύσεις, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις στην κατάρτιση του αχρησιμοποίητου και υποχρησιμοποιούμενου εργατικού δυναμικού, καλύτερη ευθυγράμμιση των προγραμμάτων σπουδών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, και επένδυση στην αντιστοίχιση των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η πρόοδος όσον αφορά τις ζωτικής σημασίας μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως η βελτίωση των διορισμών και της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, είναι άνιση. Τα επιτεύγματα στην εκπαίδευση παραμένουν χαμηλά, όπως και η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα που έχει καταστεί λιγότερο προσιτή για τα νοικοκυριά, καθώς το εισόδημά τους κατά τη διάρκεια της κρίσης μειώθηκε με ταχύτερο ρυθμό από ό, τι το κόστος της παιδικής μέριμνας. Η συνέχιση των προσπαθειών για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα θα συμβάλει στη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και στην αύξηση του δυναμικού για βιώσιμη ανάπτυξη στην Κύπρο. Η αναθεώρηση των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί ένα πολλά υποσχόμενο βήμα για τη μείωση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, οι επικρατούσες αναντιστοιχίες δεξιοτήτων για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η χαμηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων, ιδίως των ατόμων με χαμηλά προσόντα, καταδεικνύουν την ανάγκη ενισχυμένων μέτρων για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση.

(12) Η Κύπρος σημείωσε πρόοδο στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης με τη θέσπιση νομοθεσίας για τη δημιουργία του νέου Εθνικού Συστήματος Υγείας. Το νέο σύστημα αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης, στην καθολική ιατροφαρμακευτική κάλυψη, τη μείωση του επιπέδου των άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς και την αύξηση της αποδοτικότητας της παρεχόμενης περίθαλψης στον δημόσιο τομέα. Πριν το σύστημα καταστεί πλήρως λειτουργικό το 2020, υπάρχουν μείζονες προκλήσεις υλοποίησης και επενδυτικές ανάγκες. Θεμελιώδους σημασίας παραμένει η διατήρηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης της οικονομικής και λειτουργικής αυτονομίας των δημόσιων νοσοκομείων, όπως έχει προγραμματιστεί. Τα μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των παρόχων υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, την καθιέρωση ηλεκτρονικών υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και τη δημιουργία ενός Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων, αναμένεται να ενισχύσουν περαιτέρω το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Το επίπεδο των παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης είναι χαμηλό και εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού.

(13) Οι ανεπαρκείς περιβαλλοντικές επιδόσεις της Κύπρου είναι ένα μείζον πρόβλημα και η χώρα παραμένει ευάλωτη στην αλλαγή του κλίματος. Η Κύπρος πρέπει να βελτιώσει σημαντικά το σύστημα διαχείρισης αποβλήτων και την κυκλική οικονομία. Η παραγωγή αποβλήτων παραμένει σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της Ένωσης και έχει αυξηθεί από το 2014. Οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων δεν επιτυγχάνουν υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης και η έλλειψη οικονομικών μέσων, όπως οι φόροι υγειονομικής ταφής, καθιστά την ανακύκλωση μη ελκυστική από οικονομική άποψη. Η διαχείριση των υδάτων, ιδίως στις αστικές περιοχές, χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικότητα. Η λειψυδρία, σε συνδυασμό με την υπεράντληση υπόγειων υδάτων, αποτελεί την κύρια πρόκληση για την Κύπρο. Όσον αφορά στα αστικά λύματα, υπάρχει σημαντική ποσότητα που εξακολουθούν να απορρίπτονται χωρίς συλλογή ή επεξεργασία· - μόνο το ήμισυ περίπου των συνολικών λυμάτων υποβάλλονται σε δευτεροβάθμια επεξεργασία. Η ξηρασία και η λειψυδρία αποτελούν μείζονες ανησυχίες και η ανεπαρκής πολιτική αντιμετώπιση ενδέχεται να επηρεάσει την αγροτική οικονομία και τον τουρισμό της χώρας. Ως εκ τούτου, η βιώσιμη διαχείριση και η αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων της, παράλληλα με την αυστηρότερη επιβολή της νομοθεσίας για το περιβάλλον και το κλίμα, είναι ουσιώδεις για την Κύπρο προκειμένου να μετριαστούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, να διατηρηθεί και να αποκατασταθεί το φυσικό περιβάλλον της και να εξασφαλιστεί βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη σε μακροπρόθεσμη βάση.

(14) Η Κύπρος μπορεί επίσης να αξιοποιήσει πολύ καλύτερα τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που διαθέτει — ιδίως της ηλιακής— και να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες ενεργειακές ανεπάρκειες. Το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Κύπρο ήταν 8,9 % το 2017, ενώ ο στόχος για το 2020 είναι 13 %. Τα οικιστικά και εμπορικά κτίρια που είναι κατασκευασμένα με μηδενικό ή πολύ χαμηλό επίπεδο θερμικής προστασίας, ιδίως σε αστικά περιβάλλοντα, αποτελούν πηγή χαμηλής ενεργειακής απόδοσης. Οι συνθήκες που διαμορφώνουν το επενδυτικό πλαίσιο στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχουν βελτιωθεί, έχουν θεσπιστεί δε διάφορα μέτρα, μεταξύ των οποίων εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών συστημάτων και συστήματα επιχορηγήσεων για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ωστόσο, η Κύπρος δεν έχει ακόμη αξιοποιήσει πλήρως το σημαντικό δυναμικό της όσον αφορά την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως ηλιακές πηγές. Η εξάρτηση από το οδικό δίκτυο για τις χερσαίες μεταφορές δημιουργεί μια σειρά από προκλήσεις πολιτικής, κυρίως την προσπάθεια για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και

των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, και οδηγεί επίσης σε σοβαρή συμφόρηση στις αστικές περιοχές κατά τις ώρες αιχμής και στις οδούς προς και από τους λιμένες. Με μερίδιο 2,7 % το 2016, η Κύπρος υστερεί επίσης όσον αφορά τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μεταφορές, ενώ ενδέχεται να δυσκολευτεί να επιτύχει τον δεσμευτικό στόχο του 10 % έως το 2020.

(15) Οι επενδύσεις στην ψηφιακή οικονομία και στη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων έχουν ουσιαστική σημασία για την ενίσχυση της παραγωγικότητας. Η Κύπρος κατατάσσεται στο χαμηλό άκρο στον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μόνο το 50 % των Κυπρίων μεταξύ 16 και 74 ετών έχουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες και οι ειδικοί σε θέματα ΤΠΕ εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν χαμηλότερο ποσοστό του εργατικού δυναμικού σε σύγκριση με την ΕΕ (2,3 % έναντι 3,7 %), εμποδίζοντας την ανάπτυξη του δυναμικού της ψηφιακής οικονομίας. Το επίπεδο επιγραμμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δημόσιων αρχών και των πολιτών είναι χαμηλό, ενώ μόνο το 50 % των Κυπρίων δραστηριοποιούνται διαδικτυακά. Το ηλεκτρονικό εμπόριο βελτιώνεται, αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της Ένωσης.

(16) Η Κύπρος εξακολουθεί να αποτελεί μετρίως καινοτομική χώρα, δεδομένου ότι οι επιδόσεις της στον τομέα της καινοτομίας έχουν μειωθεί από το 2010. Τα επίπεδα των δημόσιων και ιδιωτικών δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη είναι από τα χαμηλότερα στην Ένωση, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η ικανότητα καινοτομίας των ερευνητικών κέντρων και του επιχειρηματικού τομέα. Η αλληλεπίδραση μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων είναι επίσης πολύ περιορισμένη. Η αύξηση της ικανότητας καινοτομίας του επιχειρηματικού τομέα και η ενίσχυση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και επενδύσεις που επικεντρώνονται σε σαφώς καθορισμένους τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κύπρου και ιδίως της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεών της.

(17) Ο διοικητικός φόρτος είναι υψηλός, ιδίως για την έναρξη στρατηγικών επενδύσεων. Υπάρχει περιθώριο να απλουστευθούν σημαντικά οι διαδικασίες λήψης αδειών για στρατηγικές επενδύσεις, και η σχετική νομοθεσία εξακολουθεί να εκκρεμεί.

(18) Η υλοποίηση του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη σημείωσε κάποια πρόοδο στους τομείς της επιχειρηματικότητας και της πρόσβασης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση. Ωστόσο, τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εξακολουθούν να βασίζονται κυρίως σε επιχορηγήσεις. Οι εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, όπως τα επιχειρηματικά κεφάλαια, η χρηματοδότηση με μέσα μετοχικού κεφαλαίου ή η συμμετοχική χρηματοδότηση, παραμένουν περιθωριακές για τις κυπριακές επιχειρήσεις. Ο καλύτερος συντονισμός της στήριξης των επιχειρήσεων θα μπορούσε να βελτιώσει την υιοθέτησή τους. Οι προσπάθειες ιδιωτικοποίησης για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων που βελτιώνουν της παραγωγικότητα έχουν σε πολλές περιπτώσεις ανασταλεί και λίγα μόνο προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων προχωρούν σταδιακά.

(19) Οι εμμένουσες αναποτελεσματικότητες του δικαστικού συστήματος εξακολουθούν να επηρεάζουν την εκτέλεση των συμβάσεων και να εμποδίζουν την ταχεία εκδίκαση των αστικών και εμπορικών υποθέσεων και τη διερεύνηση σοβαρών εγκλημάτων. Οι επαχθείς και παρωχημένες διατάξεις της πολιτικής δικονομίας και η ανεπαρκής εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων αποθαρρύνουν τις τράπεζες να χρησιμοποιούν τα πλαίσια αφερεγγυότητας και εκποιήσεων ώστε να μειώσουν τον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων τους. Έχει ξεκινήσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων για την

αντιμετώπιση των πλέον κρίσιμων προβλημάτων του δικαστικού συστήματος, ιδίως των παρωχημένων διατάξεων πολιτικής δικονομίας, της χαμηλής εξειδίκευσης και ψηφιοποίησης των δικαστηρίων, της διεκπεραίωσης μεγάλου όγκου εκκρεμών υποθέσεων και της έλλειψης διά βίου κατάρτισης των δικαστών, αλλά η πρόοδος παραμένει αργή. Η μεταρρύθμιση θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η κυβέρνηση στο πλαίσιο της απόφασης για τις κρατικές ενισχύσεις σχετικά με την πώληση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, η οποία εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το 2018 θεσπίστηκαν βελτιωμένα πλαίσια αφερεγγυότητας και εκποιήσεων. Η αποφασιστική εφαρμογή των νέων νόμων σε συνδυασμό με τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος και η αυστηρότερη εκτέλεση των αποφάσεων αναμένεται να συμβάλουν στη βελτίωση της πειθαρχίας αποπληρωμής των χρεών. Από τον Δεκέμβριο του 2017 εφαρμόζεται εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς και έχει ενισχυθεί με την έγκριση εθνικού οριζόντιου σχεδίου δράσης κατά της διαφθοράς από το Συμβούλιο των Υπουργών τον Μάιο του 2019. Υποβλήθηκαν στη Βουλή νομοσχέδια για τη σύσταση νέας ανεξάρτητης υπηρεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την προστασία των μαρτύρων δημόσιου συμφέροντος, πλην όμως δεν έχουν ακόμα εγκριθεί. Οι νόμοι αυτοί θα συμβάλουν στην ενίσχυση του εθνικού πλαισίου καταπολέμησης της διαφθοράς. Οι μεταρρυθμίσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς θα πρέπει να επιταχυνθούν μέσω της ταχείας εκτέλεσης του σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Είναι ανάγκη να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία των διωκτικών υπηρεσιών και θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα επιβολής του νόμου.

(20) Παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για τη μείωση των καθυστερήσεων στην έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας, ο αριθμός των συσσωρευμένων εκκρεμών υποθέσεων παραμένει υψηλός. Εξακολουθεί να μην έχει δοθεί διαρθρωτική λύση για την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών του συστήματος συναλλαγών επί ακινήτων (δηλαδή έκδοση και μεταβίβαση τίτλων ιδιοκτησίας). Αυτό είναι απαραίτητο για να διευκολυνθούν οι διαδικασίες εκποίησης και να καταστεί δυνατή η ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων.

(21) Ο προγραμματισμός των Ταμείων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τα κενά που εντοπίστηκαν στις συστάσεις, ιδίως στους τομείς που καλύπτονται από το παράρτημα Δ της έκθεσης χώρας[8]. Αυτό θα επιτρέψει στην Κύπρο να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα εν λόγω κονδύλια σε σχέση με τους τομείς που έχουν προσδιοριστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της χώρας για τη διαχείριση των κονδυλίων αυτών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία των εν λόγω επενδύσεων.

(22) Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019, η Επιτροπή προέβη σε ολοκληρωμένη ανάλυση της οικονομικής πολιτικής της Κύπρου και την δημοσίευσε στην έκθεση του 2019 για τη χώρα. Επίσης αξιολόγησε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και τη συνέχεια που δόθηκε στις συστάσεις που είχαν απευθυνθεί προς την Κύπρο κατά τα προηγούμενα έτη. Έλαβε υπόψη όχι μόνον τη συνάφειά τους για την άσκηση βιώσιμης δημοσιονομικής και κοινωνικοοικονομικής πολιτικής στην Κύπρο, αλλά και τη συμμόρφωσή τους με τους ενωσιακούς κανόνες και κατευθύνσεις, δεδομένης της ανάγκης ενδυνάμωσης της συνολικής οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης, μέσω

[8] SWD(2019) 1012 final.

της συνεκτίμησης στοιχείων σε ενωσιακό επίπεδο κατά τη διαμόρφωση μελλοντικών εθνικών αποφάσεων.

(23) Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης αυτής, το Συμβούλιο εξέτασε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και είναι της γνώμης[9] ότι […].

(24) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και της εν λόγω αξιολόγησης, το Συμβούλιο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Οι συστάσεις του σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στις συστάσεις 1 έως 5 κατωτέρω. Οι εν λόγω συστάσεις συμβάλλουν επίσης στην εφαρμογή της σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, ειδικότερα δε οι πρώτη, τρίτη και τέταρτη συστάσεις. Οι δημοσιονομικές πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1) συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών που συνδέονται με το υψηλό δημόσιο χρέος.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Κύπρο να λάβει μέτρα το 2019 και το 2020 προκειμένου:

1. Να εγκρίνει βασικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα, ιδίως όσον αφορά τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και τη διακυβέρνηση των κρατικών οντοτήτων και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Να διορθώσει τα χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος που μπορούν να διευκολύνουν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό από άτομα και πολυεθνικές, ιδίως μέσω εξερχόμενων πληρωμών.

2. Να διευκολύνει τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής δομής διακυβέρνησης της κρατικής εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, με τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της πειθαρχίας στην αποπληρωμή οφειλών και με την ενίσχυση της εποπτείας των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων. Να ενισχύσει τις εποπτικές ικανότητες στον μη τραπεζικό χρηματοπιστωτικό τομέα, μεταξύ άλλων με την πλήρη ενοποίηση των εποπτικών αρχών ασφαλίσεων και συνταξιοδοτικών ταμείων.

3. Να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση και τη στήριξη της ενεργοποίησης των νέων. Να υλοποιήσει τη μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, και να αυξήσει τη συμμετοχή των εργοδοτών και των μαθητευόμενων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την οικονομικά προσιτή προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Να λάβει μέτρα για να διασφαλίσει ότι το Εθνικό Σύστημα Υγείας θα τεθεί σε λειτουργία το 2020, όπως έχει προγραμματιστεί, διατηρώντας παράλληλα τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του.

4. Να εστιάσει την οικονομική πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών, του περιβάλλοντος, ιδίως στη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, στην ενεργειακή απόδοση και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην ψηφιοποίηση, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων, και στην έρευνα και την καινοτομία, λαμβάνοντας υπόψη τις εδαφικές ανισότητες εντός του κράτους μέλους. Να θεσπίσει νομοθετικά μέτρα για την απλούστευση των διαδικασιών απόκτησης των αναγκαίων αδειών και εγκρίσεων από τους στρατηγικούς επενδυτές. Να βελτιωθεί η πρόσβαση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην χρηματοδότηση και να συνεχιστεί η υλοποίηση των έργων ιδιωτικοποίησης.

[9] Δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97.

5. Να ενταθούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση της αποδοτικότητας του δικαστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων της λειτουργίας της διοικητικής δικαιοσύνης και της επανεξέτασης των αστικών διαδικασιών, της μεγαλύτερης εξειδίκευσης των δικαστηρίων και της δημιουργίας ενός λειτουργικού συστήματος «ηλεκτρονικής δικαιοσύνης». Να ληφθούν μέτρα για την ενίσχυση της νομικής εκτέλεσης των αξιώσεων και τη διασφάλιση αξιόπιστων και ταχύρρυθμων συστημάτων για την έκδοση και τη μεταβίβαση τίτλων ιδιοκτησίας και δικαιωμάτων κυριότητας ακίνητης περιουσίας. Να επιταχυνθούν οι μεταρρυθμίσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς και να ενισχυθεί η ανεξαρτησία των υπηρεσιών δίωξης και η ικανότητα επιβολής του νόμου.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος